

Obsah

PŘEDMLUVA	14
1. STÁT.....	16
1.1 Pojem	16
1.2 Charakteristika	17
1.3 Vznik státu.....	17
1.3.1 Teorie vzniku státu	17
1.3.2 Antropologická (psychologická) východiska vzniku státu	18
1.4 Vývoj státu.....	19
1.4.1 Druhy civilizací	19
1.4.2 Kritéria členění civilizací	20
1.5 Znaky státu	20
1.5.1 Státní moc	20
1.5.1.1 <i>Moc a norma</i>	20
1.5.1.2 <i>Moc a legitimita</i>	21
1.5.1.3 <i>Moc a svoboda</i>	21
1.5.1.4 <i>Veřejná moc</i>	22
1.5.1.5 <i>Suverenita státu (státní moci)</i>	22
1.5.2 Území státu	22
1.5.2.1 <i>Způsoby nabytí a pozbytí státního území</i>	23
1.5.3 Obyvatelstvo	23
1.6 Funkce státu	24
1.7 Formy státu	25
1.7.1 Model uspořádání nejvyšších státních orgánů	26
1.7.2 Územně organizační struktura státu.....	27
1.7.2.1 <i>Charakteristika</i>	27
1.7.2.2 <i>Členění států dle participace územních orgánů</i> <i>na suverenitě státu</i>	27
1.7.2.2.1 <i>Unitární</i>	27
1.7.2.2.2 <i>Složené (federace)</i>	28
1.7.2.2.3 <i>Svazy (konfederace)</i>	28
1.7.2.2.4 <i>Seskupení</i>	29
1.7.3 Míra účasti obyvatelstva na státní moci (stupeň demokratičnosti)	29
1.7.3.1 <i>Demokracie</i>	29
1.7.3.1.1 <i>Přímá demokracie</i>	30

1.7.3.1.2	Nepřímá (zastupitelská) demokracie	30
1.7.3.2	Volby	30
1.7.3.3	Poslanecký mandát	31
1.7.3.4	Konstitucionalismus (Ústava)	31
1.8	Právní stát	32
1.8.1	Systém dělby moci	33
1.8.1.1	Systém dělby moci (zásady)	33
1.8.1.1.1	Zásada oddělenosti, samostatnosti a nezávislosti mocí ...	33
1.8.1.1.2	Zásada rovnováhy mocí a vzájemných brzd	33
1.8.2	Suverenita lidu (Idea suverenity lidu)	35
1.8.2.1	Parlamentarismus	36
1.8.3	Koncepce nezadatelných lidských práv	37
1.8.3.1	Lidská a občanská práva – institucionální vývoj	37
1.8.3.2	Charakteristika nezadatelných lidských práv	37
1.8.3.3	Principy základních práv a svobod vyplývající z rovnosti lidí.	38
1.8.3.4	Druhy lidských a občanských práv	38
1.8.3.5	Subjekty a adresáti základních práv	39
1.8.3.6	Omezení základních práv a svobod	39
1.8.3.6.1	Omezení základních práv a svobod z důvodu kolize	41
1.8.3.6.2	Omezení základních práv a svobod z důvodu veřejného zájmu	42
2.	PRÁVO	44
2.1	Stručná historie	44
2.2	Pojem	45
2.3	Znaky (aspekty) práva	46
2.4	Přirozené a pozitivní	49
2.4.1	Přirozené právo (<i>ius naturalis</i>)	49
2.4.2	Pozitivní právo (platné právo, <i>ius positivum</i>)	50
2.5	Právo objektivní a subjektivní	51
2.5.1	Objektivní právo	51
2.5.2	Subjektivní právo	52
2.6	Právo a právní vědomí	53
2.7	Právo a člověk	55
2.7.1	Právo a svoboda	56
2.7.2	Právo a rovnost	57
2.7.3	Právo a spravedlnost	58
2.7.4	Právo a jistota	59
2.7.5	Právo a morálka	59
2.7.6	Legitimita práva	61
2.7.6.1	Právo na odpor	62
2.8	Právo a společnost	63

2.8.1	Justifikace (ospravedlnění, uznání něčeho práva) práva a problém její legitimacy	63
2.8.2	Právo a moc	65
2.8.3	Potřeby, zájmy a účely ve společnosti a právo	66
2.8.4	Dynamika a stabilita práva	66
2.8.5	Efektivita práva	67
3.	PRÁVNÍ NORMY.....	69
3.1	Pojem	69
3.2	Charakteristika	69
3.3	Problematika normativnosti	70
3.4	Specifické rysy (znaky) právních norem	71
3.5	Struktura právních norem, mody normativnosti	72
3.5.1	Mody normativnosti	72
3.5.2	Trichotomická (podmíněná věta) koncepce struktury právní normy	73
3.5.2.1	<i>Hypotéza</i>	73
3.5.2.2	<i>Dispozice</i>	74
3.5.2.3	<i>Sankce</i>	76
3.5.3	Tetrachomická (zdvojená) koncepce struktury právní normy	77
3.6	Druhy právních norem	78
3.7	Strukturální typy formulací	85
3.8	Působnost právních norem	87
3.9	Právní principy	97
3.10	Vztah právní normy a právního předpisu	98
3.11	Legitimita právní normy	101
4.	PRAMENY PRÁVA	102
4.1	Pojem	102
4.2	Historický vývoj pramenů práva	102
4.3	Klasifikace pramenů práva	103
4.4	Pramen práva ve formálním smyslu	104
4.4.1	Dělení dle způsobu vzniku	104
4.4.2	Dělení dle formy vyjádření	105
4.4.3	Dělení dle subjektů tvorby práva	105
4.4.4	Právní předpisy (obecně závazné normativní právní akty)	105
4.4.5	Precedenty	106
4.4.6	Normativní právní smlouvy	107
4.4.7	Právní obyčeje	108
4.4.8	Vedlejší prameny práva	109
4.5	Právní řád České republiky (prameny práva v ČR – systém práva)	110
4.5.1	Pojem	110
4.5.2	Předpoklady právních řádů	110
4.5.3	Druhy pramenů práva v České republice	110

4.5.4	Druhy pramenů práva dle právní síly	110
4.5.4.1	Ústava a ústavní zákony	110
4.5.4.1.1	Pojem ústava	110
4.5.4.1.2	Obsah ústav	111
4.5.4.1.3	Druhy ústav	111
4.5.4.1.4	Ústavní pořádek České republiky	112
4.5.4.1.5	Prameny ústavního pořádku v České republice	113
4.5.4.1.6	Ústava České republiky	114
4.5.4.2	Mezinárodní normativní smlouvy	116
4.5.4.3	Nálezy pléna Ústavního soudu	119
4.5.4.4	Právo Evropské unie	120
4.5.4.5	Právní předpisy	122
4.5.4.5.1	Pojem	122
4.5.4.5.2	Členění	122
4.5.4.5.3	Zákony	123
4.5.4.5.4	Zákonná opatření senátu	123
4.5.4.5.5	Dekrety prezidenta republiky	123
4.5.4.5.6	Obecně závazné vyhlášky obcí a krajů	124
4.5.4.5.7	Nařízení vlády	125
4.5.4.5.8	Rozhodnutí prezidenta republiky obecně normativní povahy (amnestie)	126
4.5.4.5.9	Právní předpisy ministerstev a ostatních správních úřadů (vyhlášky)	127
4.5.4.5.10	Nařízení krajských a obecních rad	128
4.5.4.5.11	Nařízení správních úřadů s územní působností	128
5.	TVORBA PRÁVA	131
5.1	Pojem	131
5.2	Základní pojmy	132
5.3	Tvorba práva v rámci legislativního procesu	133
5.3.1	Legislativní (zákonodárná) pravomoc	133
5.3.2	Legislativní proces	136
5.3.2.1	Legislativní proces z hlediska sociálního	136
5.3.2.2	Legislativní proces z hlediska právního	138
5.3.3	Stadia (fáze) legislativního procesu v České republice	138
5.3.3.1	Zákonodárná iniciativa	139
5.3.3.1.1	Obsah návrhu zákona	140
5.3.3.2	Projednání a hlasování o návrhu zákona	142
5.3.3.3	Promulgace (zveřejnění – vyhlášení) zákona	142
5.3.4	Sbírka zákonů a mezinárodních smluv	142
5.3.4.1	Ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv se vyhláší	143
5.3.4.2	Platnost a účinnost právního předpisu vyhlášeného ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv	143

5.3.5	Úřední věstník Evropské unie	145
5.3.6	Změna právní úpravy	145
5.3.6.1	<i>Novelizace</i>	145
5.3.6.2	<i>Derogace (zrušení)</i>	148
5.3.7	Legislativní technika	151
5.4	Konsenzuální (smluvní) způsob tvorby práva	153
5.4.1	Normativní smlouva	153
5.4.2	Kolektivní smlouvy	156
5.5	Spontánní způsob tvorby práva	159
5.5.1	Soudní precedent	159
5.5.2	Právní obyčej	161
6.	REALIZACE PRÁVA	163
6.1	Pojem	163
6.2	Formy realizace práva	163
6.2.1	Formy realizace práva – schéma	164
7.	CHOVÁNÍ SE PODLE PRÁVA (prosté dodržování povinností)	166
7.1	Subjekty, jež dodržují povinnosti	166
7.2	Úvahy nad vztahem chování se podle práva a výkonem práv	167
8.	VÝKON SUBJEKTIVNÍCH PRÁV A POVINNOSTÍ V RÁMCI PRÁVNÍCH VZTAHŮ	169
8.1	Pojem	169
8.2	Právní vztahy	169
8.2.1	Pojem	169
8.2.2	Vznik právních vztahů	170
8.2.3	Znaky právních vztahů	170
8.2.4	Předpoklady právních vztahů	170
8.2.4.1	<i>Právní norma</i>	170
8.2.4.2	<i>Právní skutečnost</i>	171
8.2.4.2.1	Pojem	171
8.2.4.2.2	Systém právních skutečností	171
8.2.4.2.2.1	Právní jednání a individuální právní akty	171
8.2.4.2.2.2	Protiprávní jednání	174
8.2.4.2.2.3	Právní události	174
8.2.4.2.2.4	Protiprávní stavy	176
8.2.4.3	<i>Subjekty</i>	176
8.2.4.3.1	Fyzická osoba	176
8.2.4.3.2	Právnícká osoba	176
8.2.4.3.3	Druhy působivosti	178
8.2.4.3.4	Státní orgány při výkonu veřejné moci (ne soukromoprávní povahy)	180

8.2.4.4	Objekt	181
8.2.4.5	Obsah	182
9.	APLIKACE PRÁVA	187
9.1	Pojem	187
9.2	Prvky aplikace práva	187
9.3	Stadia procesu aplikace práva	187
9.3.1	Zjištění a objasnění faktické skutkové podstaty	187
9.3.1.1	Skutek (skutková podstata)	188
9.3.1.2	Druhy důkazních prostředků	188
9.3.1.3	Rozdělení důkazů	189
9.3.1.4	Průběh dokazování	189
9.3.1.5	Právní domněnky a fikce	193
9.3.1.6	Předmět dokazování	194
9.3.2	Zjištění příslušné zákonné skutkové podstaty	196
9.3.2.1	Postup při zjišťování zákonné skutkové podstaty (právní normy)	196
9.3.3	Subsumpce (podřazení) faktické skutkové podstaty pod zákonnou skutkovou podstatu	197
9.3.4	Vydání rozhodnutí (individuálního právního aktu) a jeho publikace	198
9.3.4.1	Vlastnosti individuálních právních aktů	198
9.3.4.2	Druhy individuálních právních aktů	200
9.3.4.3	Obsah individuálních právních aktů	202
9.4	Druhy procesů aplikace práva	205
9.4.1	Trestní řízení	205
9.4.1.1	Pojem	205
9.4.1.2	Účel trestního řízení	205
9.4.1.3	Zásady trestního řízení	205
9.4.1.4	Stadia trestního řízení	206
9.4.2	Občanské soudní řízení	207
9.4.2.1	Pojem	207
9.4.2.2	Účel občanského soudního řízení	207
9.4.2.3	Zásady občanského soudního řízení	207
9.4.3	Správní řízení	208
9.4.3.1	Pojem a účel	208
9.4.3.2	Zásady správního řízení	208
9.4.3.3	Stadia správního řízení	209
9.4.4	Přestupkové řízení	209
9.4.4.1	Pojem a účel	209
9.4.4.2	Zásady přestupkového řízení	209
9.4.5	Soudní řízení správní	210
9.4.6	Daňové řízení	211

9.4.7	Řízení dle Ústavy České republiky	211
9.4.8	Další zvláštní (vybrané) druhy civilního řízení	211
9.4.8.1	<i>Vykonávací řízení</i>	211
9.4.8.2	<i>Insolvenční řízení</i>	211
9.4.8.3	<i>Rozhodčí řízení</i>	212
10.	VÝKLAD (INTERPRETACE) PRÁVA	213
10.1	Pojem	213
10.2	Funkce interpretace	214
10.3	Závaznost interpretace	215
10.4	Druhy interpretace	216
10.4.1	Podle objektu interpretace	216
10.4.2	Podle závaznosti	216
10.4.3	Podle subjektu	217
10.4.4	Podle výsledku	219
10.5	Metody interpretace	220
10.6	Judikatura	223
10.7	Analogie v právu	224
10.7.1	Pojem	224
10.7.2	Použití analogie	225
10.7.3	Druhy analogie	228
10.7.4	Problémy spojené s analogií	230
10.8	Argumentace v právu	232
10.8.1	Pojem	232
10.8.2	Druhy argumentací	232
11.	PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST	234
11.1	Pojem odpovědnost	234
11.2	Druhy odpovědnosti	235
11.3	Právní odpovědnost	237
11.3.1	Pojem	237
11.3.2	Druhy donucení	238
11.3.3	Exekuce	240
11.3.3.1	<i>Pojem</i>	240
11.3.3.2	<i>Druhy exekuce</i>	241
11.3.3.2.1	Soudní výkon rozhodnutí	241
11.3.3.2.2	Exekuce prováděná soudním exekutorem	241
11.3.3.2.3	Správní exekuce	242
11.3.3.2.4	Daňová exekuce	242
11.3.4	Funkce právní odpovědnosti	243
11.3.5	Právní skutečnosti, na jejichž základě vzniká právní odpovědnost	243
11.3.6	Druhy právní odpovědnosti	244
11.4	Delikt	244

11.4.1	Pojem	244
11.4.2	Druhy právních deliktů	245
11.4.2.1	<i>Trestné činy</i>	245
11.4.2.1.1	Pojem	245
11.4.2.1.2	Znaky trestného činu	245
11.4.2.1.2.1	Znaky skutkové podstaty	247
11.4.2.1.3	Druhy trestních sankcí ukládaných za trestné činy	250
11.4.2.2	<i>Správní delikty</i>	251
11.4.2.2.1	Pojem	251
11.4.2.2.2	Znaky správních deliktů	252
11.4.2.2.3	Druhy správních deliktů	252
11.4.2.3	<i>Přestupky</i>	252
11.4.2.3.1	Pojem	252
11.4.2.3.2	Znaky přestupku	252
11.4.2.3.3	Druhy přestupků z pohledu subjektů	253
11.4.2.3.4	Druhy sankcí ukládaných za přestupek	254
11.4.2.3.5	Rozdíl mezi přestupky a trestnými činy	255
11.4.2.4	<i>Jiné správní delikty</i>	256
11.4.2.4.1	Pojem	256
11.4.2.4.2	Znaky jiných správních deliktů	256
11.4.2.4.3	Druhy jiných správních deliktů z pohledu subjektů	257
11.4.2.4.4	Rozdíl mezi jinými správními delikty a přestupky	257
11.4.2.5	<i>Správní pořádkové delikty</i>	258
11.4.2.5.1	Pojem	258
11.4.2.5.2	Znaky pořádkových správních deliktů	260
11.4.2.5.3	Rozdíl mezi správními pořádkovými delikty a jinými správními delikty	260
11.4.2.6	<i>Disciplinární delikty</i>	261
11.4.2.6.1	Znaky disciplinárních deliktů	262
11.4.2.7	<i>Ústavní delikty</i>	262
11.4.2.8	<i>Mezinárodní právní delikty</i>	263
11.4.2.9	<i>Delikty z porušení povinností v oblasti soukromého práva</i>	263
11.5	Subjektivní a objektivní odpovědnost	263
12.	TYPY PRÁVNÍ KULTURY	265
12.1	Kontinentálně evropský právní systém	266
12.2	Angloamerický právní systém	268
12.2.1	Základní rozdíly mezi kontinentálním a angloamerickým typem právní kultury	271
12.3	Islámský právní systém	271

12.4 Právní systémy afrických zemí	273
12.5 Hinduistické právo	273
ZÁVĚR	274
SUMMARY	276
Slovníček právnických latinských výrazů	278
PŘÍLOHA č. 1 – Zákonodárny proces	280
PŘÍLOHA č. 2 – Zákonodárny proces – Poslanecká sněmovna	281
PŘÍLOHA č. 3 – Vládní legislativní proces	282
LITERATURA	283
O AUTOROVI	289
VĚCNÝ REJSTŘÍK	290